

Torpare i Sövröd

I Frostabygden 1969 har jag i en artikel talat om husmannen Per Anderssons bostad: den låg på en hustomt, nu avstyckning, från Sätofta nr. 6. En redogörelse för hur han hade det under en hård och fattig tid följer härmed, detta efter Alfred Nilssons skildring "Våra gamla granar".

Per Andersson hade i sin ungdom tjänat dräng. Tidigt slutade han med detta och slog sig ner som husman i Sätofta. Här hjälpte han lantbrukarna med olika slags arbeten. Han var händig och praktisk, så inte blev han arbetslös. Bl. a. var han en skicklig taktäckare, som kunde lägga jämna och vackra tak av långhalm. Under vintern tröskade han med plejl, vår och höst arbetade han i trädgårdarna hos villaägarna. Han gifte sig med en danska, men detta lyckliga äktenskap varade endast några år, så dog hustrun, och han vördade hennes minne genom att ej gifta om sig. En fosterson hade han vid namn Gustav Lindgren, denne reste i unga år till Amerika. Här kom han år 1898 med i Spansk-Amerikanska kriget på Filippinerna.

När Per Andersson kommit till 55 års ålder slutade han att arbeta hos andra, men däremot ej på sin trädgårdstappa, den skulle nu ge honom hans bärning jämte räntan på hans hopparade kapital. Av folket på orten ansågs han vara rik. Varav bestod då hans rikedom? Jo, 1200:00 kronor på bank och huset på ofri grund. Men så fick han också leva mycket sparsamt. Härom skriver Alfred Nilsson: "Han levde ytterst sparsamt och sparsamt, 8—9 kg sidfläsk köpte han i november månad, fläsket saltades och röktes och sen räckte det för året, smör åt han inte, 2 liter mjölk i veckan, lite Ringsjöfisk och salt sill samt soppa på oxkött några gånger på året, men så hade han sin potatis och lök som växte på tomt. Brödet köpte han i Höör, det grova hos Mor Österlind, det fina hos Flygarens samt 2 styvers skorpor till kaffet hos bagare Olsen."

Per Andersson hade en kvinna, som man sade, inhyses hos sig, d. v. s. hon bodde tillsammans med honom i huset. Hon hette Johanna och var född i Finnult. I ungdomen hade hon tjänat piga hos lantbrukarna i Sätofta, men hon var klen och sjuklig, så hon kunde inte ha tjänst som piga längre. Hon fick flytta till honom och bo i huset mot att hon hade hand om renhållningen och även tvättade och lagade hans kläder. Däremot lagade var och en sin mat. Johanna tjänade nu sitt uppehälle med att sticka strumpor för hand, men dagsförtjänsten gick inte upp till mer än 25—30 öre.

En god hälsa hade Per Andersson och detta berodde väl till stor del på att han vistades, så mycket han kunde, ute i friska luften. I skogarna fick han gallra bland träden och erhöll så sin ved, den han bar över axeln hem. Ibland över en kilometer. När det blivit vår, hade han omtanke om trädgården, härom skriver Alfred Nilsson: "När marken hade blivit fri från snö, tog han en gammal bläckspann, en skyffel och en liten riskvast och tog långa promenader på landsvägen och sopade hop hästspilling innan kråkor och skator hade sprättat ut det för mycket. Om någon ko på sin vandring till Hörby mark-

nad hade lämnat sitt visitkort på vägen togs även detta upp med största tacksamhet. Så strödde han detta över sitt trädgårdsland och lät det ligga tills jorden var lämplig att gräva ner det."

Ett mycket vackert drag var hans religiösa läggning. Till Höörs kyrka gick han varje helgdag. Gudstjänsterna hölls varannan helgdag först kl. 9 fm. och sist kl. 1/2 2 em. Då han gick till först gudstjänst åt han blott ett par skorpor och drack lite kaffe till; när han kom hem efter mässan intog han ett stadigare mål. Han var med om att bilda Kyrkliga sällskapet i Höör. Aldrig försummade han att offra till missionen. Vidare tyckte han mycket om barn, vilket bl. a. visade sig däri, att han var söndags-skollärare i Sätofta. Enskild andakt höll han varje dag i sin kammare kl. 4 em. i 10 minuter. Johanna brukade då att läsa i sin Postilla. Han älskade som förut nämnt barn och talade gärna med dem, även visade han dem sina träd och blommor i trädgården. Men han fordrade också av dem, att de inte fingo förstöra något i trädgården eller göra annat ohägn. En dag, då Alfred Nilsson var en 7—8 år gammal, visade han honom omkring i sin trädgård. Han fick då veta namnen på äppleträden. Där var röd och gul Gravenstein, Kannikor, Astrakan och Pipping. Det sistnämnda slaget tyckte han bäst om, ty det gav rikast skördar. Sin frukt tog han väl vara på, men han gav gärna barn av frukten. Om det då var något fel, en fläck, på ett äpple, skar han bort det, innan han lämnade äpplet från sig.

Ett år hade han sått råg på ett litet stycke i trädgården. Alfred Nilsson och hans broder kom under en lek att trampa ett par steg in i rågstycket. Han tog nu pojkarnas träschor och prövade först den minstes i spåren, men de var för små, så den äldres och de passade. Nu blev det

han, som fick förmaningen, att ej trampa i rågen. Allt skulle vara rätt. Mellan de båda grannarna, trädgårdsmästarens och Per Andersson, rådde den bästa sämja, och då de kunde, hjälpte de varandra. Per Andersson var gladlynt och hjärtegod, men när något ej gick bra eller någon gjorde honom emot, brusade han lätt upp, men allt ordnade sig, och sen var det glömt, han bar aldrig på något groll efteråt.

När våren kom med sol och värme gick Per Andersson dagligen i sin trädgård och såg på hur allt började livas där. Han såg hur trädens och buskarnas knoppar började svälla, särskilt knopparna på äppleträden intresserade honom, ty han önskade en rik blomning och skörd. Han hade en bänk utsatt vid husets södra gavel. Här satt han ofta, när solen gassade om dagarna och njöt av den goda solvärmens. Blickarna gick då gärna till ett par blåsipps-tuvor, där de blå blommorna lyste i solsenket. Så blev det tid att sätta potatisen, löken och grönsakerna. När det var överstökad hade han arbete med att såga och hugga den hemburna veden på vedkastan. På försommaren fick både han och Johanna arbete med sina prydnasträdgårdar. Per Andersson hade en rund blomsterkulle. Plantorna till denna köpte han hos grannen, trädgårdsmästarens, men ingen annan än Gunnar Nilssons moder Sofia fick taga ut plantorna till honom. I kullens mitt satte han aster och lövkojor, samt runt dessa penséer, som kantväxter hade han lobelia och pyretrum. Johanna hade en oval kulle vid sidan av ingången, här blev en mångfald av blommor, ty hon köpte blandat blomsterfrö, och fick bl. a. solsickor, reseda, lin, evighetsblommor och "gossen i det gröna." Vid grinden växte lavendel och luktskynta. Men sommartiden svinnet fort, det blir höst och tid att skörda. Vinbärs- och krusbärsbuskar bära rika skördar varje år. Körsbärsträdens röda och svarta bär skördas, liksom plommonträden och sist äppleträden. Per Andersson gläder sig åt de rika skördarna, lönen för all hans omsorg och möda.

Vintern kommer och det lider mot jul, en högtid som Johanna av särskilda orsaker längtar till, ty då får hon julklappar av sina släktingar. Hon hade en broder i Hamburg, och han skickade henne varje jul en 10—15 Mark. Johanna var läskunnig men kunde inte skriva. Hon skulle ju tacka för de erhållna penningarna, och det gjordes

alltid den första söndagen i januari. De sista åren var Alfred Nilsson henne behjälplig med tackskrivelsen, och härom skriver han sålunda: "Johanna dikterar och jag skrev. Nu äntligen får jag fatta pennan i hand och låta Dig veta, att jag ännu lever fastän med skral hälsa, hoppas att Din är bättre. Först vill jag tacka för pengarna som jag fått av Dig, vilka kom till stor hjälp. 10 kronor har jag fått av min syster Maria, samt 5 kronor hemma från Holmby. Av Höörs socken har jag fått 5 kronor som de delat ut till fattiga, så nu kan jag med mera ro se på framtiden. Ja, ännu en gång tack för pengarna! Din syster Johanna."

Belöningen för brevskrivandet var kaffe och "välsmakande goda pannkakor". Det var alltid en lust att komma till Per Andersson och Johanna, ty där härskade ordning och renlighet. Johanna kokte alltid gott kaffe på sin glaspumpa, som hon med omsorg och försiktighet lyckats bevara i 16 år. Kaffepumpen var inlindad med rött ylletyg, och hade en s. k. södd, motsvarande en kork, i halsen.

Per Andersson drabbades av en förkylning i början av januari 1913. På måndagsmorgonen den 12 januari kom Johanna in till trädgårdsmästarens och talade om att han blivit sämre och fått frosskakningar. Sofia Nilsson tog varm buljong med sig in till honom, "han reser sig själv i sängen, dricker lite och tackar, sjunker tillbaka, ett par långa andetag och allt var slut". Dagen efter förde nordanvinden ljudet från Höörs gamla kyrkklockor, vilka förkunnade för hembygden att den gamle Per Andersson för alltid hade slutat sina dagar 84 år gammal."

Efter Per Anderssons död hölls auktion på kvarlåtenskapen och stugan. Lantbrukare Anders Simonsson i Sätöfta tjänstgjorde som ropare. Stugan köptes av lantbrukare Anders Persson i Timan för 600 kronor. Tre månader efter Per Anderssons död var den riven och borta samt planen jämnad. Johanna fick under sina sista år ett hem hos en familj på Sätöfta hed.

Sedan stugan tagits bort och ingen vårdade sig om trädgården, började träden och buskarna att tvina bort. "Den vårdande handen var borta, Per Andersson, stugan och trädgården hörde liksom samman."

En enkel men vacker idyll hade bygden blivit fattigare på.

Hilding Thorbert

Åkermans Verkstads AB

ESLÖV